

הלכות שבת וסורסו

רמז

לחתיכות קמנות אסור להניח תחתיהן כרים וכסתות¹⁹⁷ אפילו הן משאות קמנים¹⁹⁸ שאפשר לשמוט הכרים מתחתיהם מכל מקום עד שיספיק לשמטם כולם בנחת שלא ישברו הכלים הרי כבר הם מבוטלים מהיכנם באותה שעה ואסור לבטל כלי מהיכנו אפילו לפי שנתק¹⁹⁹ שלא במקום הפסד²⁰⁰ וכל שכן שאסור לפרוק בנחת²⁰¹ שאי אפשר בלא טלטול קצת אלא צריך להתיר החבלים שיפלו השקים מעל הבהמה²⁰²:

בזו מי שחשכה לו בדרך ותפילין בראשו או שיושב בבית המדרש שבשדה וחשכה לו מותר לילך בהם לביתו²⁰³ אע"פ שאסור לצאת בתפילין בשבת²⁰⁴ מכל מקום משום כיוון התפילין²⁰⁵ שלא ינחן כשדה²⁰⁶ או בבית המדרש שבשדה שאינו מקום המשתמרו²⁰⁷ התירו לו לילך לבוש בהן עד ביתו²⁰⁸ שיצניען שם²⁰⁹ וכשהוא מהלך בהן צריך להניח ידו עלהן²¹⁰ לכסותן מפני הרואים²¹¹ שלא יחשרהו²¹² ואם יש בית סמוך לחומה שהן משתמרין שם חולצן ומצניען שם²¹³ ולא ילך בהן עד ביתו²¹⁴ (וכבר נתבאר זה בס' לילית):

רסו דין התפלה בערב שבת וכו' סעיפים:

א נהגין שלא ליפול על פניהם אחר תפלת מנחה בערב שבת^א:

ב ונהגים להקדים תפלת ערבית יותר מבימות החול^ב ונכון הוא כדי להקדים קבלת שבת בכל מה שאפשר^ג רק שהיא מפלג המנחה ולמעלה כמו שנתבאר בס' רס"א דרס"ג^ה.

ואף המתפללין ערבית כוונתה בצאת הכוכבים כל ימות החול^ו יכול הוא להקדים בערב שבת להתפלל מפלג המנחה ולמעלה^ז כדברי רבי יהודה^ח שאומר שמפלג המנחה ואילך הוא לילה לענין תפלה^ט ואף שלפעמים בשאר ימים מתפלל מנחה בזמן שהוא והרי הן שתי קולות הסותרות זו את זו כמ"ש בס' רל"ג^י אין הוששים לזה בתפילת

ג ר ס ע י ד

קפ גמרא ורש"י קנר, ב ר"ה במלסא. מ"א סק"ד. וראה גם רמב"ם פכ"א ה"י.

קפו ראה מ"מ וציונים.

קפז ראה ק"א ס"ק יא, שמשמע ששנים האיסור הוא משום שנראה כסותר הדלי לפי שעה.

קפח מורבנת, בדלעיל סי' רסח סוף ס"ו.

קפט ראה מ"א שם.

קצ גמרא שם. רמב"ם שם.

קצא א. מור וש"ע סי'. ואם מוצא תפילין ברה"ר או בשרה יתבאר לקמן סי' שא סכ"א.

קצב כדלקמן סי' שא ס"ג וש"ג.

קצג רש"י שם ר"ה גמרא. ס"ו סק"ד. מ"א סק"ו.

קצד מ"א שם.

קצה רש"י שם ר"ה בבית המדרש.

קצו ראה רש"י ומ"א ומ"א שם. וכה' לשון רבינו לעיל סי' ל ס"ד.

קצז משמעות הגמ' שם.

קצח גמ' שם. מור וש"ע שם.

קצט רש"י שם. לבוש מ"י. מ"ו שם. מ"א שם.

ר לבוש שם. וראה לעיל סי' ל ס"ד.

רא וגמרא שם. מור וש"ע שם.

רב רש"י שם ר"ה לבית.

סימן רסז

א רמב"ם פ"ה מנהל תפלת המ"י. מור וש"ע ס"א. וראה מ"א סי' רצב ס"ק ד. לקמן סי' רכב ס"ב. לק"ש חכ"ה ע' 19. ולענין ערב ר"ה וכל לקמן סי' רצב ס"ז וש"ג.

ב מור וש"ע ס"ב. וראה לעיל סי' ג ס"ג (בקמן שמלאו שנתנו בשבת). סי' רנו בסופו (מעט נוסף להקדים).

לקמן סי' תפס ס"ב (לענין ספירת העומר). סי' תכז ס"ח (מעט נוסף להקדים תפלת ערבית בשבת שאחר יו"ט).

ג ראה ב"ח ריש חסי' מ"מ וציונים.

ד סעף ה.

ה סעף ו.

ו ראה ש"ת אדה"י מוס"ג.

ז תוס' ברכות כו, א ר"ה רב צלי. ורא"ש שם פ"ד ס"ז. ותלמודי רבינו יונה שם ר"ה רב צלי. מרב דצלי של שבת בע"ש בברכות כו, ב. מור וש"ע שם.

ח משנה ברכות רפ"ד.

ט משא"כ לשאר דברים (ראה לקמן סי' תפס סוף ס"ב).

י סימן זה בשו"ע"ר לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם ס"א.

הלכות שבת רסז

ריו

ערבית של שבת⁹⁴ שיש מצוה כשמתפלל אותה מבעוד יום שמוסף מחול על הקודש אלא שצריך הוא ליהדר שלא להתפלל מנחה בו ביום עצמו אחר פלג המנחה שלא יעשה בו קלות הסותרות זו את זו בזמן אחד⁹⁵.

וגם צריך ליהדר לקרות קריאת שמע⁹⁶ כמ"ש בס' רל"ה ד' ויכול הוא ג"כ לקרותה בלילה עם ברכותיה ומבעוד יום יתפלל התפלה של שבת בלבד בלא קריאת שמע ובכרותיה ואף שאינו סומך גאולה לתפלה אין בכך כלום כיון שמתכוין למצוה להוסיף מחול על הקדש⁹⁷.

ומכל מקום אם רוצה להתפלל גם התפלה של שבת בלילה הרשות בידו⁹⁸ ויוסיף מחול על הקדש בלא תפלה⁹⁹ ואף המתפלל ערבית מבעוד יום יוכל לקבל תוספת שבת קודם תפלה¹⁰⁰:

ג. כשם שאמרו לענין תפלה כך אמרו לענין קידוש היום שיכול לקדש¹⁰¹ ולאכול¹⁰² מפלג המנחה ולמעלה אפילו אם לא התפלל ערבית עדיין ובאכילה זו שמבעוד יום יוצא ידו חובת סעודה אחת מנ' סעודות שחייב לאכול בשבת¹⁰³ (כיון שכבר קיבל עליו תוספת שבת נעשה אצלו כשבת עצמה לכל דבר¹⁰⁴) ויש מחמירים שימשך סעודתו בלילה עצמו¹⁰⁵ שאכל כות¹⁰⁶ לפחות אחר צאת הכוכבים כדי שיקיים ג' סעודות בשבת עצמה דכיון שנ' סעודות אלו למדום חכמים ממה שנאמר ג' פעמים היום אצל אביהל המן בשבת¹⁰⁷ לפיכך צריך לאכול בעיצומה של יום ולא בתוספתו וטוב להושי' לדבריהם¹⁰⁸:

ד (המתפלל א) ערבית בזמנה כל ימות החול ובערב שבת מתפלל מבעוד יום¹⁰⁹

קונטרס אחרון

(א) המתפלל בו' לאפוקי' ההמון שמתפללין מבעוד יום כל השבוע, ואין חוזרים וקורין

יא מ"א ס"ק א.

רעא מ"ב וס"ג, ס' תעב ס"ב.

יב מרדכי מ"ק רצו תתקבן, וד"א שם, וראה גם ס' רלג ס"ק ה.

כא מ"א שם, מ"ז ס' רצא ס"ק ג, וראה לקטן ס' רעא ס"ג, שצריך להזכיר של שבת ככרת המון אף

יג וראה לקטן ס' רצג ס"ב, וק"א שם ס"ק א, הדיעני לקרותה בברכותיה בעת שמתפלל, ואח"כ יהוור ויקרא בצאת הכוכבים.

כב מ"ז שם, וראה לעיל ס' רצג ס"ב, ס' רסא ק"א ס"ק, לקטן ס' רצא ס"ג, וראה מ"ז וציונים, קובץ

יד ס' זה בשע"ר לא געני לדיעני, וראה ש"ע שם ס"א, טו רא"ש ותלמודי רבינו יונה שם, מ"א ס"ק ב, וראה מ"א מ"ס תקפד, ונ"ה לקטן ס' רצג ס"ב.

כג ספר ספרים ס' רסא, בי"ח ריש ס' תעב בשם מהר"ל מפראג (נברות ה' פ' נח), שג"ה מ"ס שבת

טז ברכות כו, [א] רובנו תודענו כמד עבדי, שלמי הגבורים ברכות (ו), ב אות א, וראה מ"א סק"א

נר מצוה (קלג), ב בדג"ה ר"ה וכן מצאתי, הובא במ"א שם.

כז ס' זה באר"ל, וראה בה' השלח ס' עו ס"ק נו, ובהערת שבסוף ה"ג, שכן נהגו בלובבאוישש שלא לקדשים.

כד מ"א שם, וראה לקטן ס' רצא ס"ב (גבו סעודה שלישית שהתחיל קודם זמנה) שצריך כביצה או יותר, וראה שם ס"א הדיעות בה.

זז וראה לעיל ס' רסא ס"ד.

כה כחלקטן ס' עזר ס"א.

יח בי"ח ריש ה"ס, הובא במ"א שם.

כו מ"א אלהי רב סק"ב, וראה לק"ש ח"ו ע' 235, ח"ט ע' 587, שלחן המלך ע' קפח.

יט שם בנמ"ד ע"כ כשמואל, מרדכי מגילה רנו תשעה, דש"א ברכות כ, ב ד"ה הא דאמר שמואל, מניד

כז וד"א שם, וראה לעיל ס' רצג ס"ב, וראה מ"א ס"ק ב ד' חופ' פתחים צג, ב ד"ה ע"י שתחשך, רא"ש שם פ"ג ס' ב, ש"ע ס"ב, מ"א סוף סק"א, וראה גם לקטן ס' זקא כה"ג.

ציונים לקונטרס אחרון

א בא לבאר מ"ש המ"א סוף ס"ק ב: ועי' מה שכתבתי ס' רלה, ועכ"פ הנהגים להתפלל ערבית בערב שבת מבעוד יום כו' אסורין להתחיל לאכול כו' (שנתקן כל האחרונים בהבנת דבריו).

(אע"פ שקרא גם קריאת שמע) אסור לו להתחיל לאכול כחצי שעה סמוך לצאת הכוכבים^{כט} (אלא א"כ הוא שעת הדחק) (שיכבו הנרות עד הלילה) כמ"ש בס"י רל"ה^ק (שהרי הוא לא יצא ידי חובתו כלל בקריאת שמע שקרא מבעוד יום^{קכ}):

הן בכרכת השכיבונו לא יחתום שומר עמו ישראל כמו בחול שאין ישראל צריכין שמירה בשבת שהשבת מניחה עלינו^{קכ} אלא כיון שהגיע לזבועל כנפך סתורינו יאמר ופרוס סוכת כו'^{קכ} ברוך אתה ה' הפרוס כו' ובמדינות אלו נוהגין לומר ג"כ כי אל שומרנו כו' ושומר צאתנו כו' כמו בחול^{קכ} וחזמנים ופרוס כו' בא"י הפרוס כו' לפי שהרבים הם שאינם צריכין שמירה בשבת אבל היחיד צריך שמירה לפיכך אין חזמנים שומר^{קכ} עמו ישראל שכללות עם ישראל אינם צריכין שמירה בשבת אבל כשאומרים ושומר צאתנו מבקשים בזה על כל יחיד ויחיד^{קכ}:

ז הנהגין לומר ושמרו בני ישראל את השבת^{קכ} כו' יש להם על מה שסמכו ואין זה הפסק בין גאולה להפלה לפי שאם שמרו ישראל שתי שבתות מיד נגאלין^{קכ} והרי זה מעין גאולה גם כן^{קכ}:

רסח דין הטועה בתפלת השבת וכו' י"ח סעיפים:

א צריך לומר פרשת ויכלו בתפלת ערבית^א וכל המתפלל ואומר ויכלו מעלה עליו הכתוב כאלו נעשה שותף להקב"ה במעשה בראשית שנאמר^ב ויכלו אל הקרוי ויכלו אלא ויכלו^ג כלומר הקב"ה והוא^ד:

ב אם טעה והתחיל ברכת אמצעיות של חול אם נזכר כאמצע ברכה צריך לגמור כל

קונטרס אחרון

בלילה ב' פרשיות כמ"ש המג"א סימן רל"ה^ג, ואפילו מהממרים לקרות ב' פרשיות על מטתם אוכלים מבעוד יום כמ"ש המג"א שם, משום דסומכים על דעת רש"י^א, וטעמיה דרש"י מבורא בט"ז שם סק"ג. והיינו דוקא מי שרגיל לעולם להתכוין לצאת בקריאת שמע שעל מטתו לקרות ב' פרשיות, אבל המתפלל כל השבוע בצאת הכוכבים, שאינו מתכוון לצאת בקריאת שמע שעל המטה, אסור לאכול בערב שבת קודם קריאת שמע שבצאת הכוכבים מיד. ולזה נתכוין המג"א כאן. והוא הדין להותיקין שכתב המג"א שם שנוהגין לקרות בצאת הכוכבים כל השבוע, צריכים ליהדר ג"כ בערב שבת:

- לז שמות לא, טו.
 - לח נמרא קוח, ב.
 - לט טור ולבוש ס"ג, ובסידור כתב אשר הנהגין שלא לומר בחול ברוך ה' לעולם אמן ואמן מפני חשש הפסק גם בשבת אין להפסיק בפסוקים. וראה פס"ד צ"צ פ, א. ושע"כ שם אות כב. פסקי הסידור אות קכב. אנ"ק ח"יו ע' רכא. ה"ח ע' ר.
- סימן רסח**
- א רב ואיתמא ר' הירשע בן לוי קמ, ב. מור וש"ע ס"א.
 - ב בראשית ב, א.
 - ג ס"ף פתוחה.
 - ד רב הוננאן שם. הובא במור. ט"ז ס"ק א.

- כט ו"א שם.
- ל ס"י זה שנוע"ר לא הגיע לידנו, וראה ש"ע שם ס"ב.
- לא ראה לקמן ס"י תפס ס"ס יב.
- לב ה"א מ"ח, א. ה"ב ר"ה, א. מור בשם המרדכי. הובא במ"ז ס"ק א.
- לג טו הנהגין דלי שבת ס"ד. ראב"ה סוס"י קצו בשם הירושלמי. טור וש"ע שם. ובסידור רבינו: והושענו מורה לזמן שנקב ופרוש עלינו סוכת שלומך ברוך כו'. וראה שני הבולט פ"ו אות כא"ב. ואומרים זאת בעמידה (ס' הנהגות – חב"ד ע' 27).
- לד ט"ז סק"א. ו"א סק"ג. ביח סק"ג.
- לה בסידור: שומר את עמו ישראל.
- לו ו"א וחוהר שם.

ציונים לקונטרס אחרון

א ברכות ב, א ד"ה עד סוף (ובקריאת פרשה ראשונה שאדם קורא על מטתו יצא).

ב ס"ק ב וס"ק ד.